

Temat: Przyjeżdżamy rowerem do szkoły

Cel ogólny:

- zorganizowanie wspólnego przyjazdu uczniów rowerami do szkoły.

Cele szczegółowe:

- poznaje zasady planowania działań,
- bierze aktywny udział w prezentowaniu roweru jako przyjaznego sposobu dotarcia do szkoły,
- integruje się wokół wspólnego działania,
- potrafi analizować i wyciągać wnioski,
- potrafi współpracować,
- wykazuje się kreatywnością.

Czas trwania: 1 x 45 min lub 2 x 45 min (w zależności od wybranego wariantu zajęć).

Środki dydaktyczne:

Czarno-biała mapa miasta w większym formacie, czarno-białe mapy miasta w formacie A3, kolorowe karteczki samoprzylepne, ołówki, flipchart z blokiem kartek, kolorowy marker, komputer z dostępem do Internetu, rzutnik multimedialny, ekran.

Metody:

- zadaniowa,
- aktywizująca,
- podająca,
- projektu.

Forma prowadzenia zajęć:

- praca samodzielna,
- praca w parach, w grupie.

Przebieg zajęć:

1) Nauczyciel przypomina o zbliżającym się Europejskim Dniu Bez Samochodu (EDBS). Jednym z pomysłów na włączenie klasy w obchody jest zaplanowanie wspólnego przyjazdu na lekcje i wspólny powrót do domu. Wiele elementów przygotowania i przeprowadzenia takiego przedsięwzięcia spoczywa na nauczycielu i liderze, ale aby zainteresować i zaangażować uczniów do udziału w samym przejeździe warto włączyć ich do planowania i realizacji niektórych etapów.

2) Nauczyciel dzieli klasę na 3-osobowe zespoły.

Następnie prezentuje czarno-białą mapę miasta (na tyle rozległą, że każdy uczeń znajdzie na niej swoje miejsce zamieszkania) oraz rozdaje zespołom mapy w formacie A3.

Każdy uczeń podchodzi do tablicy i kolorowym markerem zaznacza na mapie swoje miejsce zamieszkania. Kolejne nowe lokalizacje uczniowie nanoszą także na swoje mapy.

Celem tego etapu jest wyznaczenie trasy przejazdu, w taki sposób, aby umożliwiła bezpieczne i wygodne dołączanie kolejnych uczniów do grupy zmierzającej w kierunku szkoły (a po zakończonych lekcjach w kierunku domów). Nauczyciel dodatkowo instruuje zespoły, aby w pierwszej kolejności brały pod uwagę trasy, którymi uczniowie mogliby dojeżdżać samodzielnie poza specjalnymi okolicznościami jakie daje EDDBS (w związku z tym nie zaleca wykorzystania ruchliwych dróg, dużych skrzyżowań i innych miejsc potencjalnie niebezpiecznych).

3) Nauczyciel prosi zespoły o ustalenie całej trasy przejazdu lub zgłoszenie odcinków trasy, które uznają za odpowiednie do włączenia w jej przebieg. Propozycje są nanoszone na mapy rozdane zespołom.

4) Po zakończeniu pracy (lub upływie określonego czasu) nauczyciel prosi zespoły o zaprezentowanie propozycji wraz z krótkim komentarzem.

Jeśli w klasie są uczniowie mieszkający w znacznej odległości od szkoły (np. dojeżdżający z innych miejscowości) należy poświęcić im uwagę całej klasy aby wspólnie znaleźć sposób na ich udział we wspólnym świętowaniu. Może to być np. zapewnienie rowerów dla takich osób i przyłączenie się do grupy w okolicy przystanku PKS lub dworca PKP.

5) Nauczyciel podsumowuje pracę zespołów i jeśli istnieje taka potrzeba przedstawia ograniczenia w stosunku do propozycji zgłoszonych przez uczniów. Zapowiada, że uwzględniając wszystkie propozycje przedstawi trasę przejazdu na następnej lekcji.

Jednym z wariantów tych zajęć jest wyłanianie się grup roboczych, które wraz z nauczycielem zajmą się przygotowaniem wszystkich elementów przejazdu, np. wytypowaniem najlepszej trasy.

6) Nauczyciel pyta uczniów o kolejne obowiązkowe kroki, jakie powinni podjąć w celu sprawnej organizacji przejazdu (np. zgoda rodziców, zapewnienie miejsc postojowych pod szkołą, ustalenie harmonogramu przejazdu („rozkładu jazdy”), uzgodnienia z zarządcami dróg, eskorta policji lub straży miejskiej, pomoc rodziców, pomoc innych nauczycieli, zaproszenie innych klas do zorganizowania podobnych przejazdów, itp.). Nauczyciel daje w tym celu kilka minut na pracę koncepcyjną w zespołach.

7) Zespoły wyznaczają swoich przedstawicieli, którzy podchodzą do tablicy i kolejno wypisują po jednej wytycznej do organizacji przejazdu. Taki zabieg umożliwi „oficjalne” pojawienie się propozycji wypracowanych we wszystkich zespołach, nawet tych „mniej twórczych”.

Wariantem rozwinięcia zajęć jest poszukiwanie uczniów zainteresowanych pomocą przy realizacji poszczególnych wytycznych. W tym celu nauczyciel lub lider tworzy grupy robocze, które we wspólnie ustalony sposób (np. w ramach zajęć pozalekcyjnych) będą współpracowały przy przygotowaniu wybranych elementów przejazdu. Dogodnym sposobem prowadzenia takich działań jest metoda projektu (opis poniżej).

8) Ewaluacja zajęć prowadzona przez nauczyciela. Prowadzący zadaje pytania o wrażenia z zakończonych zajęć oraz sam także opowiada o swoich wnioskach. Uczniowie odpowiadają po kolei, a prowadzący próbuje uzyskać od każdego z nich krótki komentarz.

Długotrwałym efektem przedstawionej inicjatywy może być np.:

- a) regularna powtarzalność takich „oficjalnych” przejazdów (np. raz w miesiącu),
  - b) praca na rzecz poprawienia wygody i/lub bezpieczeństwa na wybranych odcinkach trasy
  - c) przejazdu (w tym celu należy po zrealizowanym przejeździe przeprowadzić zajęcia podsumowujące wrażenia ze wspólnego przejazdu, gdzie znajdzie się czas na zgłaszanie newralgicznych odcinków i propozycji zmian),
  - d) powstanie grupy uczniów wspólnie dojeżdżających do szkoły rowerami,
  - e) powstanie miejsc parkingowych dla rowerów dla uczniów,
-

f) powstanie portalu (o zasięgu szkolnym, osiedlowym lub miejskim), którego rolą będzie wymiana informacji na temat tras możliwych do zastosowania przy chęci dojazdu rowerem z domu do szkoły, na trening, do sklepu, do domu kultury, itp.,g) zawiązanie grupy młodzieżowych ekspertów, których misją będzie przenoszenie dobrych praktyk wypracowanych na terenie szkoły do innych placówek (możliwe do realizacji przy wykorzystaniu metody projektu).

Metoda zadaniowa polega na powierzaniu uczestnikom zajęć konkretnych zadań, których wykonanie ma doprowadzić w konsekwencji do konstruktywnych zmian w ich zachowaniu i ukształtowaniu postaw pożądaných z wychowawczego punktu widzenia. Działania prowadzone przy wykorzystaniu tej metody wzbogacają wiedzę uczestników i budują trwałe oraz praktyczne doświadczenia w określonej dziedzinie.

Metoda aktywizująca charakteryzuje wysoka aktywność wszystkich uczestników, która często przewyższa aktywność nauczyciela.

Stosowanie metody aktywizującej w procesie dydaktycznym skłania uczestników do kreatywnego myślenia, dając szerokie pole do swobodnej twórczości i samodzielności. Dzięki autentycznemu zaangażowaniu uczestników, metoda sprzyja pogłębianiu i utrwalaniu zdobywanej wiedzy oraz rozwijaniu umiejętności jej praktycznego stosowania. Dzięki wykorzystaniu szerokiego spektrum narzędzi aktywizujących, możliwe jest wspieranie uczestników w budowaniu postawy zrozumienia dla innych punktów widzenia, tolerancji i otwartości. Dzięki mocnemu akcentowi położonemu na twórczą pracę samodzielną lub zespołową, uczestnicy zajęć angażują się emocjonalnie w powierzone im zadania- są bardziej zmotywowani, aktywniejsi w sferze percepcyjnej, ruchowej i werbalnej.

Metoda podająca polega na przekazywaniu (podawaniu) przez nauczyciela gotowej wiedzy w celu przyswojenia jej przez uczestników zajęć i zapamiętania. Metoda kształtuje zdolność rozumienia dłuższej wypowiedzi nadawcy i podążania za tokiem jego rozumowania. Ćwiczy pamięć, rozwija umiejętność dłuższej koncentracji uwagi oraz dyscyplinuje ze względu na ważność całego przekazu kierowanego przez nauczyciela. Metoda wykorzystuje także zalecenie notowania słuchanego bądź czytanego tekstu w celu dodatkowego utrwalenia podawanych treści (możliwe jest także przygotowanie przez prowadzącego odpowiednio przygotowanych materiałów przekazywanych wszystkim uczestnikom).

Metoda projektu bazuje na samodzielnej (lecz wspieranej przez nauczyciela) pracy uczniów, służącej realizacji określonego celu wypracowanego w oparciu o wcześniej przyjęte założenia. W naszym przypadku „realizacja określonego celu” to działanie na rzecz transportu zrównoważonego, a „wcześniej przyjęte założenia”, to wynik analizy SWOT.

Atrakcyjność metody projektu (tak z punktu widzenia nauczyciela, jak uczniów) polega na rozwijaniu samodzielności, przy jednoczesnym stworzeniu uczniom dogodnych warunków do współpracy budowanej na zasadach zależnych w dużym stopniu od nich. Metoda ta daje uczniom możliwość dokonywania samooceny i otwartego wypowiedzania się na temat celu i efektów wykonywanej pracy. Uczniowie w dużym stopniu samodzielnie podejmują decyzje, rozwiązują problemy biorąc odpowiedzialność za uzyskane efekty, doskonałą

---

umiejętności wzajemnego komunikowania się i mają okazję do doskonalenia umiejętności rzeczowej dyskusji.

Dodatkowym czynnikiem wskazującym na zasadność stosowania tej metody w pracy z grupami gimnazjalnymi jest fakt, iż rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 20 sierpnia 2010 r. nałożyło na te placówki obowiązek zorganizowania pracy metodą zespołowego projektu edukacyjnego, z którego zwalniają uczniów jedynie uzasadnione sytuacje zdrowotne lub losowe. Rozporządzenie dotyczy uczniów klas, w których obowiązuje nowa podstawa programowa kształcenia ogólnego. Zgodnie z przywołanym aktem prawnym projekt edukacyjny jest zespołowym, planowym działaniem uczniów, mającym na celu rozwiązanie konkretnego problemu.

Czas przeznaczony na realizację danego projektu zależy od wielu czynników i w dużej mierze zależy od decyzji nauczyciela, który powinien uwzględnić następujące uwarunkowania: wiek uczniów, poziom ich doświadczenia w działaniach podobnego rodzaju, realnie ocenione możliwości i ograniczenia uczniów (fizyczne, intelektualne, emocjonalne), poziom skomplikowania zadania. Okres realizacji projektu powinien być precyzyjnie określony we wspólnie przyjętym harmonogramie.

Realizacja przedsięwzięcia metodą projektu zakłada ściśle współdziałanie nauczyciela i uczniów. Ogólny wykaz proponowanych etapów tego współdziałania przedstawia tabela:

Zadania nauczyciela	Zadania uczniów
1. Przygotowuje uczniów do pracy metodą projektu.	1. Wybierają tematykę projektu.
2. Wspólnie: - precyzują cele, - określają kontrakt współpracy (zbiór norm i zasad, które będą przestrzegane podczas realizacji projektu), - opracowują plan działań, - określają zadania do wykonania i wyznaczają osoby (zespoły) odpowiedzialne za ich wykonanie, - przyjmują harmonogram realizacji kolejno po sobie następujących działań.	
3. Udziela konsultacji, wskazuje sposoby, które pomagają uczniom porządkować i oceniać dostępne zasoby.	3. Wykorzystuje <i>szanse i mocne strony</i> .
4. - nadzoruje postępy prac nad projektem, - na bieżąco weryfikuje zgodność prowadzonych działań z zakładanym celem projektu („pilnuje właściwego kursu”), - motywuje i wspiera uczniów.	4. Realizują przydzielone im zadania.
5. Pomaga w przygotowaniu okresowej lub końcowej (finalnej) prezentacji projektu.	5. Przygotowują okresową lub końcową (finalną) prezentację projektu.
6. Uczestniczy w prezentacji projektu.	6. Przeprowadzają prezentację projektu.
7. Wspólnie: dokonują podsumowania i oceny podjętych działań (ewaluacja).	

Wybór tematyki projektu

Według założeń metody projektów, wyboru tematu projektu dokonują uczniowie, którzy będą go realizować. Rolą nauczyciela jest uczestniczenie w dokonywanym wyborze i ewentualne nakierowywanie grupy na tematy uwzględniające wcześniejsze pomysły grupy, aktualne zainteresowania grupy, potrzeby i możliwości uczniów oraz aktualne

potrzeby szkoły i środowiska lokalnego.

Precyzowanie celów projektu

W zależności od ogólności celu projektu zgłaszanego przez grupę, nauczyciel powinien zachęcić uczniów do dodatkowego zastanowienia się nad tym czy:

- dany cel mieści się w szerszym kontekście i jakie są cele o charakterze bardziej ogólnym („Jakemu „większemu” celowi służy nasz projekt?”)?
- dany cel jest na tyle ogólny, że mieści w sobie szereg dodatkowych celów, które warto nazwać na tym etapie działań („Na rzecz jakich „mniejszych”, „pobocznych” celów działamy realizując nasz projekt?”)?

Jeśli uda się określić dodatkowe cele („szersze” lub „węższe”), to być może po zakończeniu tego projektu warto będzie wrócić do uzyskanych tu wniosków i potraktować je jako punkt wyjścia do rozpoczęcia kolejnego projektu stanowiącego rozwinięcie i kontynuację dotychczasowych działań grupy. Może to być także punkt wyjścia dla kolejnych grup prowadzonych przez tego samego nauczyciela.

Określenie kontraktu współpracy

Kontrakt to swoista umowa spisana pomiędzy nauczycielem a uczniami. Jest to zobowiązanie wiążące dla obu stron. Kontrakt musi zawierać:

- temat projektu,
- cele projektu,
- listę realizatorów projektu,
- zakładany czas realizacji projektu,
- sposób realizacji projektu (etapy realizacji),
- listę zadań przydzielonych poszczególnym uczniom lub/i zespołom (zadania wynikają z etapów realizacji),
- sposób komunikowania się pomiędzy realizatorami a nauczycielem (sposoby raportowania postępów prac, zgłaszanie sytuacji awaryjnych, możliwości konsultowania planowanych działań, itp.),
- sposób prezentacji okresowej lub końcowej (finalnej) projektu,
- termin i forma podsumowania projektu dokonana wewnątrz grupy realizatorów.

Kontrakt powinien być podpisany przez nauczyciela oraz wszystkich uczniów zgłaszających chęć udziału w realizacji projektu. Przykładową formą kontraktu jest:

- kartka (kartki) flipcharta z wypunktowanymi ustaleniami. Kontrakt powinien być zawieszony w sali, gdzie przeprowadzane są spotkania realizatorów projektu (tak by były widoczne dla wszystkich uczestników spotkań i przypominały o poczynionych ustaleniach),
- elektronicznego dokumentu rozesłanego do wszystkich realizatorów w celu zapewnienia im swobodnego wglądu do wspólnych ustaleń.

Opracowanie planu działań, podziału obowiązków i przyjęcie harmonogramu

Planowanie projektu rozpoczynamy od przypomnienia wyników analizy SWOT i ich ewentualnej aktualizacji (spowodowanej np. pojawieniem się nowej *szansy* lub *zagrożenia* rzutującego na realizację projektu).

Następnie nauczyciel przeprowadza podział obowiązków przewidzianych na kolejnych etapach projektu. Dobór uczniów może być przeprowadzony w różnoraki sposób:

- mogą zgłaszać się samodzielnie, ponieważ dane zadanie łączy się z ich zainteresowaniami,
  - w trakcie ‘burzy mózgow’ uczniowie mogą zgłaszać rzeczowo argumentowane kandydatury spośród pozostałych uczniów,
  - nauczyciel, znając swoich uczniów, może zachęcać niektóre osoby do podjęcia pewnego wyzwania, wykazania się pogłębioną wiedzą na dany temat czy wykorzystania doświadczeń
-

i kontaktów.

Realizacja projektu

Realizacja projektu obejmuje okres, w którym uczniowie realizują działania zgodnie z przyjętym harmonogramem.

Prezentacja projektu

W zależności od długości trwania projektu oraz liczby i charakteru założonych w nim etapów prezentacja może:

- podsumowywać pewien fragment całości (prezentacja okresowa),
- podsumowywać cały projekt (prezentacja końcowa, finalna).

Forma prezentacji zależy od ustaleń zawartych w kontrakcie oraz ewentualnych poprawek. Poprawki kontraktu mogą być dokonane na skutek działania nie dających się przewidzieć czynników, które pojawiły się w trakcie realizacji projektu (zdarzenia losowe, przewlekła choroba ucznia, nawiązanie współpracy z istotnym partnerem- sponsorem, uczelnią, ekspercką organizacją pozarządową, itp.).

Aby podwyższyć wagę prezentowanych treści oraz ukazać uczniom znaczenie wykonanej przez nich pracy, w prezentacji powinni wziąć udział goście specjalni: nauczyciele, rodzice, uczniowie, sponsorzy, przedstawiciele samorządu lokalnego, przedstawiciele mediów, itp..

Ewaluacja projektu

Ewaluację przeprowadzamy zgodnie z kontraktem przyjętym na potrzeby danego projektu.

Ewaluacja podsumowuje efekty realizacji projektu, sposób pracy poszczególnych realizatorów (grup realizatorów) oraz dostarcza informacji, które należy uwzględnić planując kolejne projekty edukacyjne.

Możliwe do zastosowania zabiegi wzbogacające realizację projektu:

- zainteresowanie lokalnego medium, które opisuje realizowany projekt (np. zdaje relację z przeprowadzonej prezentacji wraz z opisem celu projektu),

- systematyczne dokumentowanie przebiegu projektu (np. zdjęcia poszczególnych grup w trakcie różnych czynności podejmowanych w ramach projektu), a następnie wykorzystanie ich do wykonania gazetki ściennej, stworzenia materiału do gazetki szkolnej lub na szkolną stronę internetową.
